

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

28 päivänä lokakuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely – Oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 50 artikla – Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus – 54 artikla – Ne bis in idem -periaate – Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen luovutussopimus – Kolmannen valtion kansalaisen luovuttaminen Yhdysvaltoihin jäsenvaltion tekemän kahdenvälisen sopimuksen nojalla – Kolmannen valtion kansalainen, joka on tuomittu lainvoimaisesti samoista teoista ja joka on suorittanut koko rangaistuksensa toisessa jäsenvaltiossa

Asiassa C-435/22 PPU,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberlandesgericht München (osavaltion ylioikeus, München, Saksa) on esittänyt 21.6.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 1.7.2022, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

HF

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu

Generalstaatsanwaltschaft München,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti L. Bay Larsen, jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev, A. Prechal, E. Regan, P. G. Xuereb, L. S. Rossi, D. Gratsias ja M. L. Arastey Sahún (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. Rodin, F. Biltgen, N. Piçarra, N. Wahl, I. Ziemele ja J. Passer,

julkisasiamies: A. M. Collins,

kirjaaja: yksikönpäällikkö D. Dittert,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.9.2022 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– HF, edustajinaan S. Schomburg ja M. Weber, Rechtsanwältin,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Generalstaatsanwaltschaft München, asiamiehenään F. Halabi,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, P. Busche, M. Hellmann ja U. Kühne,
- Euroopan komissio, asiamiehinään L. Baumgart ja M. Wasmeier,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.10.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14.6.1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen (EYVL 2000, L 239, s. 19), joka allekirjoitettiin Schengenissä 19.6.1990 ja joka tuli voimaan 26.3.1995, sellaisena kuin se on muutettuna 26.6.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 610/2013 (EUVL 2013, L 182, s. 1) (jäljempänä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus), 54 artiklan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 50 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö liittyy Yhdysvaltojen viranomaisten Saksan liittotasavallan viranomaisille esittämään pyyntöön, joka koskee Serbian kansalaisen HF:n luovuttamista rikosoikeudellista menettelyä varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus

- 3 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus tehtiin tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Schengenissä 14.6.1985 (EYVL 2000, L 239, s. 13), soveltamisen varmistamiseksi.
- 4 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen II osaston 4 luvussa, jonka otsikko on ”Ulkomaalaisten liikkumista koskevat edellytykset”, olevan 20 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Ulkomaalainen, jolta ei vaadita viisumia, voi liikkua vapaasti sopimuspuolten alueella korkeintaan 90 päivää minkä tahansa 180 päivän jakson aikana, mikäli hän täyttää 5 artiklan 1 kappaleen a, c, d ja e kohdassa tarkoitetut maahantuloedellytykset.”

- 5 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen III osaston 3 luvussa, jonka otsikko on ”Ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta”, olevassa 54 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Henkilöä, jota koskevassa asiassa sopimuspuoli on antanut lainvoimaisen tuomion, ei voida syyttää samasta teosta toisen sopimuspuolen toimesta edellyttäen, että tämä henkilö on tuomion saatuaan suorittanut rangaistuksensa tai parhaillaan suorittaa sitä taikka että sitä ei voida tuomion antaneen sopimuspuolen lain mukaan enää suorittaa.”

Pöytäkirja Schengenin säännösten sisällyttämisestä osaksi unionia

- 6 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus on sisällytetty unionin oikeuteen Schengenin säännösten sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyllä pöytäkirjalla, joka on liitetty Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella (EYVL 1997, C 340, s. 93) osana ”Schengenin säännöstöä”, sellaisena kuin se määrittellään kyseisen pöytäkirjan liitteessä.

- 7 Pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa määrätään seuraavaa:

”[Euroopan unionin] neuvosto vahvistaa – perussopimusten asiaankuuluvien määräysten mukaisesti kaikkien Schengenin säännöstöön kuuluvien määräysten ja päätösten oikeudellisen perustan.”

- 8 Tämän määräyksen nojalla neuvosto teki 20.5.1999 päätöksen 1999/436/EY Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisen oikeusperustan vahvistamisesta kullekin Schengenin säännöstöön kuuluvalla määräyksellä ja päätöksellä (EYVL 1999, L 176, s. 17). Päätöksen 1999/436 2 artiklasta ja sen liitteestä A ilmenee, että neuvosto on määrittänyt EU 34 ja EU 31 artiklan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54–58 artiklan oikeusperustaksi.

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen sopimus

- 9 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä 25.6.2003 rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehdyn sopimuksen (EUVL 2003, L 181, s. 27; jäljempänä EU:n ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus) 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet kehittävät tämän sopimuksen määräysten mukaisesti yhteistyötään jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä sovellettavien, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sääntelevien suhteidensa puitteissa.”

- 10 EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Tämän sopimuksen soveltamisala suhteessa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta jäsenvaltioiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin”, määrätään edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä, joiden mukaisesti tämän sopimuksen 4–14 artiklan määräykset korvaavat tai täydentävät jäsenvaltioiden Yhdysvaltojen kanssa tekemien rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevien kahdenvälisten sopimusten määräyksiä.

11 Mainitun sopimuksen 16 artiklassa, jonka otsikko on ”Ajallinen soveltaminen”, määrätään seuraavaa:

”1. Tätä sopimusta sovelletaan rikoksiin, jotka on tehty sekä ennen sen voimaantuloa että sen jälkeen.

2. Tätä sopimusta sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtäviin luovutuspyyntöihin. – –”

12 Kyseisen sopimuksen 17 artiklassa, jonka otsikko on ”Poikkeamattomuus”, määrätään seuraavaa:

”1. Tämä sopimus ei estä pyynnön vastaanottanutta valtiota käyttämästä pyynnön epäämisen perusteena asiaa, joka ei kuulu tämän sopimuksen piiriin, mutta josta säädetään jonkin jäsenvaltion ja Amerikan yhdysvaltojen välisessä voimassa olevassa kahdenvälisessä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevassa sopimuksessa.

2. Jos pyynnön vastaanottaneen valtion perustuslain periaatteet tai valtiota sitovat lopulliset oikeudelliset päätökset estävät sitä täyttämästä sen luovuttamisvelvoitetta ja jos tässä sopimuksessa tai sovellettavassa kahdenvälisessä sopimuksessa ei ole asian ratkaisua koskevia määräyksiä, pyynnön vastaanottanut ja pyynnön esittänyt valtio kuulevat toisiaan.”

Schengenin rajasäännöstö

13 Henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) 9.3.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 (EUVL 2016, L 77, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan matkustustieto- ja lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta 12.9.2018 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2018/1240 (jäljempänä Schengenin rajasäännöstö), 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Kolmannen maan kansalaisen maahantuloedellytykset jäsenvaltioiden alueella oleskeluun, jonka on tarkoitus kestää enintään 90 päivää minkä hyvänsä 180 päivän jakson aikana, jolloin on otettava huomioon kutakin oleskelupäivää edeltävä 180 päivän jakso, ovat seuraavat:

a) hänellä on hallussaan voimassa oleva matkustusasiakirja, joka antaa haltijalleen oikeuden rajanylitykseen ja täyttää seuraavat vaatimukset:

- i) sen on oltava voimassa vähintään kolme kuukautta suunnitellun jäsenvaltioiden alueelta poistumisen jälkeen. Perustellussa hätätapauksessa tästä vaatimuksesta voidaan poiketa;
- ii) sen on oltava myönnetty viimeisten kymmenen vuoden aikana;

b) hänellä on voimassa oleva viisumi, jos se vaaditaan [luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, 14.11.2018 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1806 (EUVL 2018, L 303, s. 39)] nojalla, tai voimassa oleva matkustuslupa, jos se vaaditaan [asetuksen 2018/1240] nojalla, paitsi jos hänellä on voimassa oleva oleskelulupa tai pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitettu viisumi;

– –”

- 14 Tällä säännöksellä korvattiin henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) 15.3.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 562/2006 (EUVL 2006, L 105, s. 1) 5 artiklan 1 kohta, jolla puolestaan korvattiin Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappale. Kyseisen yleissopimuksen 20 artiklan 1 kappaleen on näin ollen katsottava vastedes viittaavan Schengenin rajasäännöstön 6 artiklan 1 kohtaan.

Asetus 2018/1806

- 15 Asetuksen 2018/1806 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän asetuksen liitteessä I lueteltujen kolmansien maiden kansalaisilla on oltava viisumi liittäessään jäsenvaltioiden ulkorajat.”

- 16 Tämän asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Liitteessä II lueteltujen kolmansien maiden kansalaiset vapautetaan 3 artiklan 1 kohdassa säädetystä vaatimuksesta, kun kyse on kokonaiskestoltaan enintään 90 päivän oleskelusta minkä tahansa 180 päivän jakson aikana.”

- 17 Serbia kuuluu kyseisessä liitteessä II lueteltuihin kolmansiin maihin.

Saksan oikeus

- 18 Saksan liittotasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä 20.6.1978 rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehdyn sopimuksen (Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika; BGBl. 1980 II, s. 647; jäljempänä Saksan ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus) 1 artiklan, jonka otsikko on ”Luovuttamisvelvoite”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet sitoutuvat luovuttamaan vastavuoroisesti toisilleen tämän sopimuksen määräysten mukaisesti toisen sopimuspuolen alueella olevat henkilöt, joihin kohdistuu rikosoikeudellinen menettely pyynnön esittäneen valtion alueella tehdystä rikoksesta tai joiden rangaistus tai turvaamistoimenpide on pantava täytäntöön.”

- 19 Kyseisen sopimuksen 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Rikokset, joiden johdosta rikoksenteikijä voidaan luovuttaa”, sellaisena kuin se on muutettuna Saksan liittotasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehdyn sopimuksen 21.10.1986 tehdyllä lisäsopimuksella (Zusatzvertrag zum Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika; BGBl. 1988 II, p. 1087), määrätään seuraavaa:

”(1) Tämän sopimuksen nojalla rikoksenteikijä voidaan luovuttaa rikoksista, jotka ovat kummankin sopimuspuolen lain mukaan rangaistavia. – –

(2) Luovuttaminen on sallittava rikoksesta, jonka johdosta rikoksenteikijä voidaan luovuttaa

- a. rikosoikeudellista menettelyä varten, jos rikoksesta voidaan kummankin sopimuspuolen lainsäädännön mukaan määrätä vapausrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään yksi vuosi – –

– –”

- 20 Mainitun sopimuksen 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Ne bis in idem”, määrätään seuraavaa:
”Luovuttamiseen ei suostuta, jos pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltaiset viranomaiset ovat jo vapauttaneet tai tuominneet vastaajan lainvoimaisesti rikoksesta, jonka vuoksi luovuttamista pyydetään.”
- 21 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Saksan ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus muutettiin EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen mukaiseksi Saksan liittotasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehdyn sopimuksen 18.4.2006 tehdyllä toisella lisäsopimuksella (Zweiter Zusatzvertrag zum Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika; BGBl. 2007 II, s. 1634; jäljempänä toinen lisäsopimus).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 22 Serbian kansalainen HF otettiin väliaikaisesti kiinni 20.1.2022 Saksassa kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpol) Amerikan yhdysvaltojen viranomaisten pyynnöstä julkaiseman punaisen ilmoituksen perusteella, ja kyseiset viranomaiset vaativat, että HF luovutettaisiin rikosoikeudellista menettelyä varten hänen syyskuun 2008 ja joulukuun 2013 välisenä ajanjaksona tekemiensä rikosten perusteella. Tämä punainen ilmoitus oli julkaistu United States District Court for the District of Columbia (Columbian liittopiirikunnan piirituomioistuin, Yhdysvallat) 4.12.2018 antaman pidätysmääräyksen perusteella.
- 23 HF on näin ollen ollut 20.1.2022 alkaen säilöön otettuna luovuttamista varten Saksassa tätä luovuttamismenettelyä varten.
- 24 Luovutuspyynnössä tarkoitettut rikokset muodostuvat ennakkoratkaisupyynnössä olevan kuvauksen mukaan hankkeesta rikollisin vaikuttimin toimiviin korruptoituneisiin järjestöihin osallistumiseksi ja hankkeesta pankkipetoksen ja viestiyhteyksien avulla tehtävän petoksen toteuttamiseksi (Title 18, U. S. Code, sections 1962 (d) ja 1349).
- 25 Yhdysvaltojen viranomaiset toimittivat 25.1.2022 päivätyllä kirjeellä Saksan viranomaisille 4.12.2018 päivätyn pidätysmääräyksen, johon oli liitetty United States Court of Appeals for the District of Columbia (Columbian liittopiirikunnan toisen asteen tuomioistuin, Yhdysvallat) grand jury -menettelyssä samana päivänä nostettu syyte.
- 26 Kiinniotettaessa HF ilmoitti asuvansa Sloveniassa ja esitti Serbian passin, joka oli myönnetty 11.7.2016 ja joka on voimassa 11.7.2026 asti, Slovenian 3.11.2017 myöntämän oleskeluluvan, jonka voimassaolo päättyi 3.11.2019, sekä Kosovon myöntämän henkilökortin. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan Slovenian viranomaiset hylkäsivät vuonna 2020 HF:n hakemuksen oleskeluluvan jatkamisesta.
- 27 Oberlandesgericht Münchenin (osavaltion ylioikeus, München, Saksa) eli ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, jota on pyydetty lausumaan HF:ää koskevasta luovutuspyynnöstä Yhdysvaltoihin, ja Generalstaatsanwaltschaft Münchenin (Münchenin syyttäjäviranomainen, Saksa) pyynnöstä Slovenian viranomaiset toimittivat seuraavat tiedot.

- 28 Ensiksi HF oli tuomittu Okrožno sodišče v Mariborun (Mariborin alueellinen tuomioistuin, Slovenia) 6.7.2012 antamalla tuomiolla, joka sai lainvoiman 19.10.2012, Slovenian rikoslain (Kazenski zakonik) 221 §:n IV momentin, luettuna yhdessä II momentin kanssa, mukaisesta rikoksesta ”tietojärjestelmähyökkäys”, joka tehtiin joulukuun 2009 ja kesäkuun 2010 välisenä ajanjaksona, yhden vuoden ja kolmen kuukauden vapausrangaistukseen.
- 29 Toiseksi tämä vapausrangaistus oli muunnettu 480 tunniksi yhdyskuntapalvelua, jotka HF oli suorittanut kokonaisuudessaan 25.6.2015 mennessä.
- 30 Kolmanneksi Okrožno sodišče v Koprun (Koperin alueellinen tuomioistuin, Slovenia) hylkäsi 23.9.2020 antamallaan päätöksellä Amerikan yhdysvaltojen viranomaisten tekemän pyynnön luovuttaa HF rikosoikeudellista menettelyä varten Yhdysvaltoihin, koska luovutuspyynnössä esitetyistä teoista oli heinäkuuta 2010 edeltävältä osin annettu edellä 28 kohdassa mainittu Okrožno sodišče v Mariborun tuomio. Muiden mainitussa luovutuspyynnössä esitettyjen, kesäkuun 2010 jälkeisten tekojen osalta rikosepäilyä ei ole.
- 31 Neljänneksi ja viimeiseksi tämä Okrožno sodišče v Koprun päätös vahvistettiin Višje sodišče v Koprun (Koperin ylioikeus, Slovenia) 8.10.2020 tekemällä päätöksellä, ja se on lainvoimainen.
- 32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa yhtäältä, että Slovenian viranomaisille aikaisemmin esitetty luovutuspyyntö ja pääasiassa kyseessä oleva luovutuspyyntö koskevat samoja rikoksia, ja toisaalta, että ne teot, joista Okrožno sodišče v Mariboru on edellä 28 kohdassa mainitussa tuomiossaan antanut tuomion, ovat samat kuin viimeksi mainitun luovutuspyynnön perustana olevat teot, siltä osin kuin siinä kuvataan vuoden 2010 kesäkuuhun saakka tehtyjä rikoksia.
- 33 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan luovutuspyynnön laillisuus, siltä osin kuin se koskee ennen heinäkuuta 2010 tehtyjä rikoksia, riippuu näin ollen siitä, sovelletaanko pääasiassa Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 50 artiklan kanssa, vahvistettua ne bis in idem -periaatetta.
- 34 Kyseinen tuomioistuin huomauttaa, että 12.5.2021 annetun tuomion Saksan liittotasavalta (Interpolin punainen ilmoitus) (C-505/19, EU:C:2021:376; jäljempänä tuomio Interpolin punainen ilmoitus) perusteella ei voida ratkaista tätä kysymystä, kun otetaan huomioon pääasian ja mainittuun tuomioon johtaneen asian väliset erot.
- 35 Kyseinen tuomioistuin toteaa ensiksi, että HF ei ole unionin kansalainen.
- 36 Toiseksi pääasian kohteena on virallinen luovutuspyyntö eikä pelkkä Interpolin julkaisema punainen ilmoitus väliaikaista kiinniottoa ja mahdollista luovutusta varten.
- 37 Kolmanneksi on niin, että jos Saksan liittotasavallan olisi kieltäydyttävä HF:n luovutuksesta, jotta se noudattaisi perusoikeuskirjan 50 artiklan mukaista ne bis in idem -periaatetta, se rikkoo Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaista luovutusvelvoitetta, koska HF:n syyksi luettu rikos täyttää kyseisen sopimuksen 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätyt edellytykset.
- 38 Se, että HF on jo tuomittu lainvoimaisesti Okrožno sodišče v Mariborun 6.7.2012 antamalla tuomiolla osasta niitä rikoksia, jotka ovat pääasiassa kyseessä olevan luovutuspyynnön kohteena, eli niistä, jotka on tehty kesäkuuhun 2010 asti, ja että määrätty rangaistus on jo pantu lopullisesti

täytäntöön, ei ole esteenä HF:n luovuttamiselle. Kuten Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 8 artiklan sanamuodosta nimittäin käy selvästi ilmi, siinä kielletään pyynnön vastaanottanutta valtiota myöntämästä luovutusta ne bis in idem -periaatteen vuoksi vain siinä tapauksessa, että tämän valtion eli tässä tapauksessa Saksan liittotasavallan toimivaltaiset viranomaiset ovat jo lainvoimaisesti tuominneet menettelyn kohteena olevan henkilön. Tätä artiklaa ei voida tulkita siten, että se kattaisi myös muissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot.

- 39 Lisäksi Saksan liittotasavalta ja Yhdysvallat ovat ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan nimenomaisesti sopineet Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen neuvottelujen yhteydessä, että kolmansissa valtioissa annetut ratkaisut eivät ole este luovuttamiselle.
- 40 Lopuksi on todettava, että tämä Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 8 artiklan tulkinta seuraa myös siitä, että toisessa lisäsopimuksessa, jolla Saksan ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus muutettiin EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen mukaiseksi, ei ole erityisiä määräyksiä kaksoisrangaistavuuden kiellon ulottamisesta koskemaan kaikkia jäsenvaltioita.
- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, edellytetäänkö perusoikeuskirjan 50 artiklassa, luettuna yhdessä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan kanssa, että Saksan liittotasavalta kieltäytyy luovuttamasta HF:ää niiden rikosten osalta, joista Okrožno sodišče v Mariboru on antanut lainvoimaisen tuomion.
- 42 Tältä osin kyseinen tuomioistuin katsoo ensinnäkin, että edellytykset perusoikeuskirjan 50 artiklassa ja Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa vahvistetun ne bis in idem -periaatteen soveltamiselle täyttyvät pääasiassa.
- 43 Ensinnäkin jäsenvaltion tuomioistuin oli nimittäin tuominut HF:n lainvoimaisella tuomiolla, ja hänelle määrätty rangaistus oli pantu kokonaisuudessaan täytäntöön.
- 44 Lisäksi edellä 42 kohdassa tarkoitettut määräykset eivät koske pelkästään unionin kansalaisia.
- 45 Lisäksi tuomion Interpolin punainen ilmoitus 94 ja 95 kohdan mukaan henkilön, jota koskee Interpolin kolmannen valtion pyynnöstä julkaisema punainen ilmoitus, väliaikainen kiinniotto jonkin sopimusvaltion toimesta kuuluu Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettun ”syyttämisen” käsitteen alaan. Näin ollen myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaista luovuttamista koskevaa päätöstä, joka johtaa asianomaisen henkilön luovuttamiseen kolmanteen valtioon rikosoikeudellista menettelyä varten, on pidettävä ”syyttämisenä”.
- 46 Lopuksi päätös jäsenvaltiossa kiinniotetun kolmannen maan kansalaisen Yhdysvaltoihin luovuttamisen sallittavuudesta on perusoikeuskirjan 51 artiklassa tarkoitettua unionin oikeuden soveltamista. Tällainen päätös nimittäin koskee joka tapauksessa EU:n ja Yhdysvaltojen välistä luovutussopimusta, jota sovellettaessa on otettava huomioon perusoikeuskirjassa taatut perusoikeudet. Lisäksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan HF:llä oli kiinnioton hetkellä oikeus vapaaseen liikkuvuuteen Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 20 artiklan 1 kappaleen mukaan, luettuna yhdessä Schengenin rajasäännösten 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja asetuksen 2018/1806 4 artiklan 1 kohdan kanssa, koska hänet

oli Serbian kansalaisena vapautettu viisumivelvollisuudesta. Myös tästä syystä mainitut perusoikeudet on otettava huomioon Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 20 artiklaa sovellettaessa.

- 47 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, voiko perusoikeuskirjan 50 artikla, luettuna yhdessä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan kanssa, johtaa siihen, ettei kolmannen valtion kansalaista voida luovuttaa Yhdysvaltoihin.
- 48 Tältä osin se väittää, että unionin tuomioistuin viittasi tuomiossa Interpolin punainen ilmoitus punaisen ilmoituksen kohteena olleen henkilön eli Saksan kansalaisen SEUT 21 artiklassa tarkoitettuun oikeuteen vapaaseen liikkuvuuteen ennen kuin se totesi, että tähän henkilöön sovelletaan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa taattua *ne bis in idem* -periaatetta Interpolin punaisen ilmoituksen, joka koskee tämän henkilön väliaikaista kiinniotta hänen mahdollista kolmanteen valtioon luovuttamistaan varten, julkaisemisen yhteydessä.
- 49 Serbian kansalaisena HF:llä ei kuitenkaan ole SEUT 21 artiklan 1 kohdan mukaista oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen. Sitä vastoin hänellä on oikeus Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 20 artiklan mukaiseen vapaaseen liikkuvuuteen, koska hänet on vapautettu viisumivelvollisuudesta. Näin ollen on tutkittava, voidaanko viimeksi mainitussa määräyksessä tarkoitettua oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen rajoittaa pääasian kaltaisissa olosuhteissa.
- 50 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pikemminkin taipuvainen katsomaan, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 50 artiklan kanssa, ei ole esteenä HF:n luovuttamiselle Yhdysvaltoihin, koska tämän tuomioistuimen on noudatettava Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen mukaista luovutusvelvoitetta.
- 51 Tähän päätelmään päätyäkseen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tukeutuu SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkintaan, jonka mukaan sitä sovelletaan myös sopimuksiin, jotka jäsenvaltio on tosin tehnyt 1.1.1958 jälkeen mutta jotka koskevat alaa, jonka osalta unioni on tullut toimivaltaiseksi vasta mainittujen sopimusten tekemisen jälkeen, koska unionin toimivalta on laajentunut, mitä kyseinen jäsenvaltio ei voinut nämä sopimukset tehdessään objektiivisesti tarkasteltuna ennakoida.
- 52 Saksan ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus tuli voimaan 30.7.1980 eli ennen kuin Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehtiin 14.6.1985 tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehty sopimus ja näin ollen ennen Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen tekemistä 19.6.1990 ja ennen Schengenin säännösten sisällyttämistä unionin oikeusjärjestykseen Amsterdamin sopimukseen liitettyllä pöytäkirjalla 2.10.1997. Saksan liittotasavalta ei siten ollut voinut Saksan ja Yhdysvaltojen välistä luovutussopimusta tehtäessä ennakoida, että euroopanlaajuisesti sovellettavaa *ne bis in idem* -periaatetta tai rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä koskevat kysymykset siirtyisivät unionin toimivallan alaan.

- 53 Koska EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä luovutussopimuksessa ei myöskään määrätä tällaisesta euroopanlaajuisesta ne bis in idem -periaatteesta, tästä voidaan käänteisesti päätellä, että on edelleen noudatettava kahdenvälistä luovutussopimusta, jossa määrätään ainoastaan kansallisesta kaksoisrangaistavuuden kiellosta.
- 54 Tässä tilanteessa Oberlandesgericht München päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen] 54 artiklaa, luettuna yhdessä [perusoikeuskirjan] 50 artiklan kanssa, tulkittava siten, että nämä määräykset ovat esteenä kyseisen yleissopimuksen sopimusvaltion ja unionin jäsenvaltion viranomaisten tekemälle sellaisen kolmannen valtion kansalaisen, joka ei ole SEUT 20 artiklassa tarkoitettu unionin kansalainen, rikoksen johdosta tapahtuvalle luovuttamiselle kolmanteen maahan, jos asianomainen henkilö on jo tuomittu lainvoimaisesti toisessa unionin jäsenvaltiossa samoista teoista, joita luovutuspyyntö koskee, ja kyseinen tuomio on pantu täytäntöön ja jos päätös kieltäytyä kyseisen henkilön luovuttamisesta kolmanteen maahan olisi mahdollinen ainoastaan hyväksymällä se, että näin rikotaan kyseisen kolmannen valtion kanssa tehtyä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa kahdenvälistä sopimusta?”

Kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä koskeva pyyntö

- 55 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt, että ennakkoratkaisupyynnöksi käsitellään Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 a artiklan ensimmäisessä kohdassa ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklassa tarkoitettua kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.
- 56 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on vedonnut pyyntönsä tueksi siihen, että HF on ollut 20.1.2022 alkaen Saksassa säilöön otettuna pääasiassa kyseessä olevaa luovuttamismenettelyä varten ja että esitettyyn kysymykseen annettavalla vastauksella voi olla vaikutuksia mainittuun säilöönottoon.
- 57 Ensinnäkin on todettava, että nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyynnöksi koskee erityisesti Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan tulkintaa ja että kuten päätöksen 1999/436 2 artiklasta ja sen liitteestä A ilmenee, neuvosto on nimennyt EU 34 ja EU 31 artiklan kyseisen yleissopimuksen 54 artiklan oikeusperustaksi.
- 58 EU 34 artikla tosin kumottiin Lissabonin sopimuksella, mutta EU 31 artiklan määräykset on toistettu SEUT 82, SEUT 83 ja SEUT 85 artiklassa. Viimeksi mainitut määräykset kuuluvat EUT-sopimuksen kolmannen osan V osastoon, joka koskee vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta. Nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyynnöksi voi näin ollen olla Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 a artiklan ensimmäisen kohdan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisen kiireellisen ennakkoratkaisumenettelyn kohteena.
- 59 Toisekseen kiireellisyyttä arvioitaessa on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämä kriteeri täyttyy, kun pääasiassa kyseessä olevaan henkilöön kohdistuu hetkellä, jolloin ennakkoratkaisupyynnöksi esitetään, vapaudenmenetyksen, jonka jatkaminen riippuu pääasian ratkaisusta (tuomio 28.4.2022, C ja CD (Luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon oikeudelliset esteet), C-804/21 PPU, EU:C:2022:307, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 60 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että HF on parhaillaan väliaikaisesti säilöönnotettuna ja että esitettyyn kysymykseen annettava vastaus voi johtaa siihen, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin määrää HF:n vapauttamisesta.
- 61 Unionin tuomioistuimen toinen jaosto on tässä tilanteessa päättänyt 15.7.2022 esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan hyväksyä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnön asian käsittelemisestä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.
- 62 Lisäksi se päätti työjärjestyksen 113 artiklan 2 kohdan nojalla siirtää käsiteltävänä olevan asian unionin tuomioistuimelle, jotta se voitaisiin siirtää suuren jaoston käsiteltäväksi.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 63 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksellään lähinnä, onko Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 50 artiklan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion viranomaiset luovuttavat kolmannen valtion kansalaisen toiseen kolmanteen valtioon, jos yhtäältä tämä kansalainen on jo tuomittu lainvoimaisesti toisessa jäsenvaltiossa samoista teoista kuin ne, joita luovutuspyyntö koskee, ja hän on suorittanut tuomiossa määrätyn rangaistuksen ja toisaalta luovutuspyyntö perustuu kahdenväliseen luovutussopimukseen, jolla rajoitetaan ne bis in idem -periaatteen ulottuvuus pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa annettuihin tuomioihin.
- 64 Aluksi on muistutettava, että ne bis in idem -periaate on unionin oikeuden peruseriaate, joka on sittemmin vahvistettu perusoikeuskirjan 50 artiklassa (tuomio 22.3.2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, 22 kohta ja tuomio 22.3.2022, Nordzucker ym., C-151/20, EU:C:2022:203, 28 kohta).
- 65 Lisäksi tämä periaate, joka on vahvistettu myös Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa, perustuu jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen. Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa on siis tulkittava perusoikeuskirjan 50 artiklan, jonka keskeisen sisällön kunnioittaminen sillä taataan, valossa (ks. vastaavasti tuomio Interpolin punainen ilmoitus, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 66 Kun otetaan huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ilmaisemat, edellä 47–53 kohdassa esitetyt epäilyt, on ensin tarkasteltava Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan tulkintaa koskevia seikkoja, ennen kuin tarkastellaan Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen sekä SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan mahdollista vaikutusta tämän artiklan soveltamiseen pääasiassa.

Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla

- 67 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkittamisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio Interpolin punainen ilmoitus, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 68 Kuten Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan sanamuodosta ilmenee, se on esteenä sille, että jäsenvaltio syyttää henkilöä samoista teoista, joista toinen jäsenvaltio on jo antanut häntä koskevan lainvoimaisen tuomion, edellyttäen, että tämä henkilö on tuomion saatuaan suorittanut rangaistuksensa tai parhaillaan suorittaa sitä tai taikka että sitä ei voida tuomion antaneen valtion lain mukaan enää suorittaa.
- 69 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta erityisesti yhtäältä kyseisen määräyksen soveltamista viralliseen luovutuspyyntöön ja toisaalta sitä, kattaako kyseisessä määräyksessä tarkoitettu henkilön käsite kolmannen valtion kansalaisen.
- 70 Tältä osin on ensinnäkin katsottava, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvä käsite ”syyttäminen” kattaa luovutuspyynnön. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa todennut, on niin, että jos Interpolin punaisen ilmoituksen kohteena olevan henkilön väliaikainen kiinniotto, jonka tarkoituksena on mahdollistaa kyseisen henkilön mahdollinen luovuttaminen kolmanteen valtioon, kuuluu tämän käsitteen alaan, sitä suuremmalla syyllä saman on koskettava luovutuspyynnön täytäntöönpanoa, koska tällainen täytäntöönpano on jäsenvaltion toimi, jolla edesautetaan kyseisen kolmannen valtion rikosoikeudellisen menettelyn tehokasta suorittamista.
- 71 Toiseksi siitä, kattaako Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettu käsite ”henkilö” kolmannen valtion kansalaisen, on todettava, että kyseisessä artiklassa taataan ne bis in idem -periaatteen suoja, kun jäsenvaltio on antanut ”henkilöä” koskevan lainvoimaisen tuomion.
- 72 Näin ollen on aluksi todettava, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan sanamuodossa ei aseteta edellytystä jäsenvaltion kansalaisuudesta.
- 73 Tämän jälkeen on todettava, että määräyksen asiayhteys tukee tätä päätelmää.
- 74 Perusoikeuskirjan 50 artiklassa, jonka valossa Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa on tulkittava, määrätään, että ”ketään” ei saa panna syytteeseen tai rangaista rikoksesta, josta hänet on jo unionissa lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi lain mukaisesti. Näin ollen myöskään perusoikeuskirjan 50 artiklassa ei vahvisteta yhteyttä unionin kansalaisuuteen. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 49 kohdassa todennut, kyseinen 50 artikla ei myöskään sisälly perusoikeuskirjan V osastoon, joka koskee kansalaisten oikeuksia, vaan VI osastoon, joka koskee lainkäyttöä.
- 75 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan tulkintaa, jonka mukaan kyseisessä määräyksessä tarkoitettu käsite ”henkilö” kattaa kolmannen valtion kansalaisen, tukevat myös kyseisen määräyksen tavoitteet.
- 76 Yhtäältä nimittäin oikeuskäytännöstä käy ilmi, että mainitussa artiklassa määrätyn ne bis in idem -periaatteen tarkoituksena on estää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella se, että henkilöä, jota koskevassa asiassa on annettu lainvoimainen tuomio, voitaisiin syyttää samoista teoista useiden jäsenvaltioiden alueella, koska hän käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, jotta taataan oikeusvarmuus noudattamalla lainvoimaisiksi tulleita julkisten elinten ratkaisuja (ks. vastaavasti tuomio Interpolin punainen ilmoitus, 79 kohta).

- 77 Toisaalta unionin tuomioistuin on katsonut, että oikeusvoiman periaatteen välittömänä seurauksena ne bis in idem -periaatteen tarkoituksena on varmistaa oikeusvarmuus ja oikeudenmukaisuus, kun sillä varmistetaan, että kun kyseistä henkilöä on syytetty ja mahdollisesti rangaistu, hänellä on varmuus siitä, ettei häntä vastaan tulla käymään uudelleen menettelyä samasta rikkomisesta (tuomio 22.3.2022, Nordzucker ym., C-151/20, EU:C:2022:203, 62 kohta). Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklalla taataan kansalaisrauha henkilöille, joita koskevassa asiassa on syytteen nostamisen jälkeen annettu lainvoimainen ratkaisu (tuomio 28.9.2006, Gasparini ym., C-467/04, EU:C:2006:610, 27 kohta).
- 78 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan tavoitteiden valossa on siis katsottava, että tämän määräyksen soveltamista ei voida rajoittaa koskemaan vain jäsenvaltioiden kansalaisia, koska tällä määräyksellä pyritään laajemmin takaamaan henkilölle, joka on jäsenvaltiossa saanut tuomion ja suorittanut rangaistuksensa tai mahdollisesti saanut syytteestä vapauttavan lainvoimaisen tuomion, että hän voi liikkua Schengen-alueella joutumatta pelkäämään sitä, että hänet asetetaan syytteeseen samasta teosta toisessa sopimusvaltiossa (ks. vastaavasti tuomio 29.6.2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, 45 kohta).
- 79 On vielä lisättävä, että istunnossa esitettiin kysymys siitä, onko HF:n oleskelun laillisuus hänen kiinni ottamisensa hetkellä merkityksellistä, kun määritetään, kuuluuko HF kyseisen yleissopimuksen 54 artiklan soveltamisalaan.
- 80 Tällaisella seikalla ei kuitenkaan ole merkitystä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan soveltamisen kannalta. Vaikka kyseisen henkilön oleskelu ei olisi tai ei olisi enää laillista pidättämishetkellä, tämä seikka ei nimittäin johtaisi siihen, että hän jäisi kyseisessä artiklassa myönnetyn suojan ulkopuolelle.
- 81 Kuten edellä 76 kohdassa on todettu, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvän ne bis in idem -periaatteen tarkoituksena on tosin erityisesti taata henkilölle, jonka asiassa on jo annettu lainvoimainen tuomio, että hän voi liikkua vapaasti Schengen-alueella joutumatta pelkäämään toisessa sopimusvaltiossa uusia syytetoimenpiteitä samasta teosta.
- 82 On kuitenkin todettava, ettei kyseisestä määräyksestä mitenkään ilmene, että siinä määrätyn perusoikeuden saaminen edellyttäisi kolmansien valtioiden kansalaisten osalta oleskelun laillista luonnetta tai oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen Schengen-alueella koskevien edellytysten noudattamista. Ainoa tässä määräyksessä vahvistettu vaatimus, jota sovelletaan kaikissa tapauksissa, on nimittäin se, että henkilö on saanut lainvoimaisen tuomion jossakin jäsenvaltiossa; jos henkilö on tuomittu rangaistukseen, sen on oltava suoritettu tai hänen on parhaillaan suoritettava sitä tai sitä ei voida enää panna täytäntöön tuomion antaneen valtion lainsäädännön mukaan.
- 83 On myös korostettava, että missään muussa Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen määräyksessä ei aseteta yleissopimuksen 54 artiklan soveltamiselle edellytyksiä, jotka koskevat asianomaisen henkilön oleskelun laillisuutta tai oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen Schengen-alueella. Lisäksi on niin, että tämä määräys kuuluu Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen III osastoon, jonka otsikko on ”Poliisi ja turvallisuus”, kun taas ulkomaalaisten liikkumista koskevia edellytyksiä koskevat määräykset sisältyvät yleissopimuksen II osastoon, jonka otsikko on ”Tarkastusten poistaminen sisärajoilla ja henkilöiden liikkuvuus”.

- 84 Kuten edellä 76 ja 77 kohdassa on todettu, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvän *ne bis in idem* -periaatteen tarkoituksena on myös taata oikeusvarmuus vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella siten, että noudatetaan jäsenvaltioiden julkisten elinten lainvoimaisiksi tulleita ratkaisuja.
- 85 Se, että jäsenvaltiossa lainvoimaisesti tuomittua henkilöä suojellaan hänen kansalaisuudestaan ja oleskelunsa laillisuudesta riippumatta samaa tekoa koskevilta uusilta syyteiltä toisessa jäsenvaltiossa, edistää tämän tavoitteen saavuttamista.
- 86 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa siitä, oleskeliko kyseinen henkilö säilöön ottamisensa aikana maassa laillisesti vai ei, ja siis siitä, oliko hänellä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 20 artiklan 1 kappaleen nojalla oikeus vapaaseen liikkuvuuteen, riippumatta hänen on katsottava kuuluvan yleissopimuksen 54 artiklan soveltamisalaan.
- 87 Tätä toteamusta ei kyseenalaisteta sillä, että – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa – unionin tuomioistuin viittasi useaan otteeseen tuomiossa Interpolin punainen ilmoitus SEUT 21 artiklassa tarkoitettuun oikeuteen vapaaseen liikkuvuuteen.
- 88 Kyseisestä tuomiosta ja erityisesti sen 89–93 ja 106 kohdasta nimittäin ilmenee, että unionin tuomioistuin tulkitsi mainitussa tuomiossa Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa ainoastaan perusoikeuskirjan 50 artiklan eikä SEUT 21 artiklan valossa. Lisäksi on niin, kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, että kyseiseen tuomioon sisältyvät viittaukset SEUT 21 artiklaan selittyvät sen taustalla olleen asian olosuhteilla, kun siinä Saksan kansalainen valitti Interpolin punaisen tiedotteen julkaisemisesta, jolla häntä estettiin käyttämästä tämän artiklan mukaista oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, koska hän ei voinut matkustaa muuhun jäsenvaltioon kuin Saksan liittotasavaltaan ilman, että hän oli vaarassa joutua kiinni otetuksi.
- 89 Unionin tuomioistuin ei myöskään 27.5.2014 antamassaan tuomiossa Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 61–63 kohta) esittänyt varausta Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan, luettuna SEU 3 artiklan 2 kohdan valossa, sovellettavuudesta pääasiassa, vaikka kyseinen riita koski pääasian tavoin Serbian kansalaista, jolla ei ollut SEUT 21 artiklassa taattua oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen.
- 90 Tästä seuraa, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 50 artiklan kanssa, on esteenä sille, että jäsenvaltion viranomaiset luovuttavat kolmannen valtion kansalaisen toiseen kolmanteen valtioon, jos yhtäältä tämä kansalainen on jo tuomittu lainvoimaisesti toisessa jäsenvaltiossa samoista teoista kuin ne, joista luovutuspyyntö koskee, ja jos toisaalta tuomiolla määrätty rantaistus on suoritettu, sitä suoritetaan parhaillaan tai sitä ei voida enää suorittaa tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan.
- 91 Tätä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan tulkintaa ei voida kyseenalaistaa perusteilla, jotka Generalstaatsanwaltschaft München ja Saksan hallitus ovat esittäneet sekä kirjallisissa huomautuksissaan että istunnossa ja joiden mukaan silloin, kun on esitetty pyyntö kolmannen valtion kansalaisen luovuttamisesta toiseen kolmanteen valtioon, kyseistä artiklaa on tulkittava suppeasti moitteettoman oikeudenkäytön ja syytetoimien tehokkuuden takaamiseksi. Tässä yhteydessä kyseiset osapuolet suhtautuvat varauksellisesti

siihen, onko Slovenian tuomioistuimissa käydyssä menettelyssä otettu huomioon kaikki merkitykselliset seikat HF:n tekojen tuomitsemiseksi mainittujen tuomioistuinten huomioon ottamalla ajanjaksolla ja erityisesti tietyt Yhdysvaltojen viranomaisilla olevat tiedot.

- 92 On muistutettava, että sekä jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatteella että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella, joka puolestaan perustuu jäsenvaltioiden keskinäiseen luottamukseen, on unionin oikeudessa perustavanlaatuinen merkitys, koska niiden avulla voidaan luoda ja pitää yllä alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja (tuomio 15.10.2019, Dorobantu, C-128/18, EU:C:2019:857, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 93 Erityisesti Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan osalta unionin tuomioistuin on todennut, että tämä edellyttää välttämättä sitä, että jäsenvaltioiden välillä vallitsee vastavuoroinen luottamus toistensa rikosoikeudelliseen järjestelmään ja että kukin jäsenvaltio hyväksyy muiden jäsenvaltioiden voimassa olevien rikosoikeuden sääntöjen soveltamisen, vaikka niiden kansallista oikeutta soveltamalla päädyttäisiinkin toisenlaiseen tulokseen. Tämä vastavuoroinen luottamus edellyttää, että toisen jäsenvaltion asianomaiset toimivaltaiset viranomaiset hyväksyvät ensimmäisessä jäsenvaltiossa tehdyn lainvoimaisen ratkaisun sellaisena kuin se on toimitettu näille viranomaisille (ks. vastaavasti tuomio Interpolin punainen ilmoitus, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 94 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan sellaisella tulkinnalla, jota Münchenin yleinen syyttäjä ja Saksan hallitus puoltavat, kyseenalaistettaisiin, sikäli kuin sen mukaan sallittaisiin useat rikosoikeudelliset menettelyt samaa henkilöä vastaan samoista teoista kuin ne, joista hänet on tuomittu tai vapautettu lainvoimaisesti toisessa jäsenvaltiossa, jäsenvaltioiden välisten suhteiden osalta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perusta alueena, jolla ei ole sisärajoja, ja loukattaisiin keskinäisen luottamuksen ja rikosoikeudellisten ratkaisujen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteita, joille tämä määräys perustuu.

Saksan ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus ja EU:n ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus

- 95 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee myös, voiko se, että yhtäältä EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä luovutussopimuksessa ei määrätä ne bis in idem -periaatteeseen perustuvasta epäämisperusteesta ja toisaalta Saksan ja Yhdysvaltojen välisessä luovutussopimuksessa rajoitetaan ne bis in idem -periaatteen ulottuvuus pyynnön vastaanottaneessa valtiossa annettuihin tuomioihin, vaikuttaa ennakkoratkaisukysymykseen annettavaan vastaukseen.
- 96 EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 1 artiklasta ilmenee tältä osin, että unioni ja Yhdysvallat sitoutuivat tämän sopimuksen määräysten mukaisesti kehittämään yhteistyötään ”jäsenvaltioiden ja Amerikan yhdysvaltojen välillä sovellettavien, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sääntelevien suhteidensa puitteissa”.
- 97 Lisäksi EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 3 artiklasta, jonka otsikko on ”Tämän sopimuksen soveltamisala suhteessa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta jäsenvaltioiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin”, seuraa, että EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 4–14 artiklaan sisältyvillä määräyksillä korvataan tai täydennetään 3 artiklassa määrättyjen edellytysten ja yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti jäsenvaltioiden ja Yhdysvaltojen välillä tehtyjen kahdenvälisen luovutussopimusten määräyksiä.

- 98 Näin ollen EU:n ja Yhdysvaltojen välistä luovutussopimusta sovelletaan jäsenvaltioiden ja Yhdysvaltojen välisiin suhteisiin luovuttamisen alalla eli suhteisiin, joita säännellään voimassa olevilla kahdenvälisillä luovutussopimuksilla kuten Saksan ja Yhdysvaltojen välisellä luovutussopimuksella. Kuten Euroopan komissio väittää, kyseinen sopimus tarjoaa näin ollen yhteiset puitteet, joita sovelletaan Yhdysvaltoihin suuntautuviin luovutusmenettelyihin ja joihin sisältyvät olemassa olevat kahdenväliset luovutussopimukset.
- 99 EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 16 artiklan 1 kohdassa määrätään lisäksi, että sopimusta sovelletaan rikoksiin, jotka on tehty sekä ennen sen voimaantuloa 1.2.2010 että sen jälkeen, ja sen 2 kohdassa määrätään, että sitä sovelletaan tämän voimaantulon jälkeen tehtäviin luovutuspyyntöihin.
- 100 Koska EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä sopimuksessa ei määrätä suoraan luovuttamismenettelystä vaan tukeudutaan voimassa olevissa kahdenvälisissä luovutussopimuksissa määrättyihin luovutusmenettelyihin, sopimuksen 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut luovutuspyynnöt on välttämättä esitettävä jäsenvaltion ja Yhdysvaltojen välisen kahdenvälisen luovutussopimuksen, kuten Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen, perusteella.
- 101 Tästä seuraa, että EU:n ja Yhdysvaltojen välistä luovutussopimusta sovelletaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen luovutusmenettelyyn, koska luovutuspyyntö on tehty Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen perusteella EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen voimaantulon jälkeen (ks. analogisesti tuomio 10.4.2018, Pisciotti, C-191/16, EU:C:2018:222, 32 kohta).
- 102 EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä sopimuksessa ei tosin määrätä nimenomaisesti, että ne bis in idem -periaatteen sovellettavuus antaisi jäsenvaltioiden viranomaisille mahdollisuuden kieltäytyä Yhdysvaltojen pyytämästä luovuttamisesta (tuomio Interpolin punainen ilmoitus, 97 kohta).
- 103 EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 17 artiklan 2 kohta koskee kuitenkin tilanteita, joissa pyynnön vastaanottaneen valtion perustuslain periaatteet tai sitovat lainvoimaiset tuomioistuinratkaisut estävät sitä täyttämästä sen luovuttamisvelvoitetta ja asiaa ei voida ratkaista EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen eikä sovellettavan kahdenvälisen sopimuksen nojalla, kun siinä määrätään, että tällaisissa tilanteissa pyynnön vastaanottanut ja pyynnön esittänyt valtio kuulevat toisiaan (ks. vastaavasti tuomio 10.4.2018, Pisciotti, C-191/16, EU:C:2018:222, 40 kohta).
- 104 Kyseisen 17 artiklan 2 kohta sallii näin ollen lähtökohtaisesti sen, että jäsenvaltio varaa joko perustuslakinsa sääntöjen tai sitovien lainvoimaisten tuomioistuinratkaisujen perusteella erityisen aseman henkilöille, jotka on jo tuomittu lainvoimaisella tuomiolla samasta rikoksesta, josta luovutusta pyydetään, kieltämällä heidän luovuttamisensa (ks. vastaavasti tuomio 10.4.2018, Pisciotti, C-191/16, EU:C:2018:222, 41 kohta). Se on siten itsenäinen ja toissijainen oikeusperusta ne bis in idem -periaatteen soveltamiselle Yhdysvaltojen jäsenvaltiolle osoittaman luovutuspyynnön yhteydessä, kun tätä asiaa ei voida ratkaista sovellettavan kahdenvälisen sopimuksen perusteella.
- 105 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää kuitenkin tältä osin, että Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 8 artiklassa määrätään, että luovuttamista ei myönnetä, jos pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltaiset viranomaiset ovat jo antaneet lainvoimaisen tuomion rikoksesta, jonka vuoksi luovuttamista pyydetään, mutta siinä ei määrätä tällaisesta mahdollisuudesta toisessa valtiossa annetun lainvoimaisen tuomion tapauksessa.

- 106 Jäsenvaltioiden toimivaltaa antaa luovutusmenettelyjä koskevia sääntöjä on kuitenkin käytettävä unionin oikeuden – johon kuuluvat Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla ja perusoikeuskirjan 50 artikla, joita sovelletaan pääasiassa edellä 86 ja 101 kohdassa esitettyjen toteamusten perusteella – mukaisesti. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että vaikka tilanteessa, jossa ei ole olemassa unionin oikeuden sääntöjä, joissa säädettäisiin luovuttamisesta kolmanteen valtioon, jäsenvaltioilla säilyy toimivalta antaa tällaisia sääntöjä, näiden samojen jäsenvaltioiden on tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta (ks. vastaavasti tuomio Interpolin punainen ilmoitus, 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 107 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, että Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 8 artiklaa on tulkittava siten, että muissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot jäävät sen ulkopuolelle.
- 108 Ensisijaisuusperiaatteen mukaan on niin, että jos kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa puitteissa soveltaa unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, ei voi tulkita kansallista säännöstöä unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti, sillä on velvollisuus varmistaa kyseisten säännösten ja määräysten täysi vaikutus ja jättää tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia myös myöhempiä kansallisia säännöksiä, jotka ovat ristiriidassa sellaisen unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen kanssa, jolla on välitön oikeusvaikutus, ilman, että sen olisi pyydettävä tai odotettava, että tällainen säännöstö ensin poistetaan lainsäädäntöteitse tai jollakin muulla perustuslain mukaisella keinolla (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Välitön oikeusvaikutus), C-205/20, EU:C:2022:168, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 109 Tältä osin unionin tuomioistuin on todennut perusoikeuskirjan 50 artiklassa vahvistetusta ne bis in idem -periaatteesta, että kyseisellä määräyksellä on välitön oikeusvaikutus (tuomio 20.3.2018, Garlsson Real Estate ym., C-537/16, EU:C:2018:193, 68 kohta ja tuomio 24.10.2018, XC ym., C-234/17, EU:C:2018:853, 38 kohta). Kun otetaan huomioon edellä 65 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, sama pätee Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaan.
- 110 Kuten edellä 108 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä edellytetään, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen taattava Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan ja perusoikeuskirjan 50 artiklan täysi oikeusvaikutus pääasiassa jättämällä omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen määräyksiä, jotka ovat yhteensopimattomia näissä artikloissa vahvistetun ne bis in idem -periaatteen kanssa, eikä sen tarvitse odottaa, että Saksan liittotasavalta mahdollisesti neuvottelee kyseisestä sopimuksesta uudelleen.
- 111 Tältä osin on merkityksetöntä, että kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, Saksan liittotasavalta ja Yhdysvallat ovat sopineet vuoden 1978 aikana käydyissä tätä luovutussopimusta koskevissa neuvotteluissa, että kolmansissa valtioissa annetut ratkaisut eivät estä luovuttamista. Tällainen sitoumus ei voi olla ensisijainen kyseisen jäsenvaltion edellisessä kohdassa mainituista unionin oikeuden säännöksistä ja määräyksistä johtuviin velvoitteisiin nähden niiden voimaantulosta lähtien, mikä ei vaikuta SEUT 351 artiklan tarkasteluun tämän tuomion 115–127 kohdassa.

- 112 On lisättävä, että tilanteessa, jossa ei ole mahdollista tulkita Saksan ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen asian kannalta merkityksellisiä määräyksiä tavalla, joka olisi Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan ja perusoikeuskirjan 50 artiklan, sellaisina kuin niitä on tulkittu edellä 90 kohdassa, mukainen, on katsottava, ettei kyseisen sopimuksen perusteella voida ratkaista sellaista ne bis in idem -periaatteen soveltamista koskevaa kysymystä, joka on esitetty pääasiassa, joten tämä kysymys on ratkaistava EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 17 artiklan 2 kohdan, luettuna mainitun 50 artiklan valossa, nojalla.
- 113 Kun nimittäin otetaan huomioon edellä 104 kohdassa esitetty toteamus ja kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 67 ja 68 kohdassa, Okrožno sodišče v Mariborun 6.7.2012 antaman tuomion kaltainen tuomioistuinratkaisu voi kuulua EU:n ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen 17 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, koska kyseisen määräyksen sanamuodosta ilmenee, että lainvoimainen ja sitova tuomioistuinratkaisu voi olla esteenä pyynnön vastaanottaneen valtion luovuttamisvelvoitteelle tilanteessa, jossa kyseisen jäsenvaltion ja Yhdysvaltojen välisen kahdenvälisen luovutussopimuksen nojalla ei voida ratkaista kysymystä ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta.
- 114 Näillä perusteilla se, että Saksan ja Yhdysvaltojen välisessä luovutussopimuksessa rajoitetaan ne bis in idem -periaatteen ulottuvuus pyynnön vastaanottaneessa valtiossa annettuihin tuomioihin, ei voi kyseenalaistaa Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan sovellettavuutta pääasian kaltaisessa asiassa edellä 90 kohdassa tehdyn kyseisen määräyksen tulkinnan mukaisesti.

SEUT 351 artikla

- 115 On vielä tarkasteltava, voidaanko – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin väittää – SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa tulkita siten, että unionin oikeuden säännökset ja määräykset eivät vaikuta Saksan ja Yhdysvaltojen väliseen luovutussopimukseen, joten Saksan viranomaiset voisivat hyväksyä pääasiassa kyseessä olevan luovutuspyynnön rikkomatta unionin oikeutta.
- 116 SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan perussopimusten määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen valtion kanssa ennen 1.1.1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta.
- 117 On todettava, että kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin itsekin myöntää, että tätä määräystä ei sen sanamuodon mukaan voida soveltaa pääasiaan, koska Saksan ja Yhdysvaltojen välinen luovutussopimus allekirjoitettiin 20.6.1978 ja se tuli voimaan 30.7.1980 eli 1.1.1958 jälkeen.
- 118 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, onko tätä määräystä tulkittava laajasti siten, että se koskee myös sopimuksia, jotka jäsenvaltio teki 1.1.1958 jälkeen tai sen liittymispäivän jälkeen mutta ennen kuin unionista tuli toimivaltainen näissä sopimuksissa kyseessä olevalla alalla.
- 119 Tältä osin on tärkeää huomata, että SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta on sääntö, jonka soveltamisedellytysten täyttyessä voidaan sallia poikkeuksia unionin oikeuden, myös primaarioikeuden, soveltamisesta (ks. vastaavasti tuomio 3.9.2008, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio, C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, 301 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 120 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan poikkeuksia on tulkittava suppeasti, jotta yleisiä sääntöjä ei tehtäisi sisällyksettömiksi (tuomio 26.2.2015, Wucher Helicopter ja Euro-Aviation Versicherung, C-6/14, EU:C:2015:122, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 121 Tällainen suppea tulkinta on erityisen välttämätön SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan osalta, koska kyseisessä määräyksessä ei sallita poikkeamista konkreettisesta periaatteesta vaan minkä tahansa perussopimusten määräyksen soveltamisesta.
- 122 Lisäksi tällainen suppea tulkinta on tarpeen myös, kun otetaan huomioon SEUT 351 artiklan toisen kohdan mukainen jäsenvaltioiden velvollisuus käyttää kaikkia aiheellisia keinoja niiden ristiriitojen poistamiseksi, joita on sopimuksen ja perussopimusten välillä (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2009, komissio v. Itävalta, C-205/06, EU:C:2009:118, 45 kohta; tuomio 3.3.2009, komissio v. Ruotsi, C-249/06, EU:C:2009:119, 45 kohta ja tuomio 22.10.2020, Ferrari, C-720/18 ja C-721/18, EU:C:2020:854, 67 kohta).
- 123 Lisäksi SEUT 351 artiklan ensimmäisessä kohdassa oleva viittaus päivämäärään 1.1.1958 tai liittyneiden valtioiden osalta liittymispäivään sisällytettiin Amsterdamin sopimuksella, joka tuli voimaan 1.5.1999. EY:n perustamissopimuksen 234 artiklassa nimittäin käytettiin tähän asti sanamuotoa ”ennen tämän sopimuksen voimaantuloa”.
- 124 Kun jäsenvaltiot ovat Amsterdamin sopimusta koskevien neuvottelujen aikana muuttaneet määräystä, joka nyt on SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta, ne ovat näin ollen päättäneet vahvistaa merkityksellisiksi päivämääräksi 1.1.1958 tai liittyneiden valtioiden osalta niiden liittymispäivän. Tätä sanamuotoa ei muutettu Nizzan ja Lissabonin sopimuksia tehtäessä.
- 125 Vaikka jäsenvaltiot olivat jo näitä sopimuksia tehdessään tietoisia siitä, että unionin toimivalta voi muuttua ajan myötä merkittävästi, myös aloilla, jotka olivat niiden kolmansien valtioiden kanssa tekemien sopimusten kohteena, ne eivät ole määränneet mahdollisuudesta ottaa SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan osalta huomioon ajankohtaa, jona unionista on tullut toimivaltainen tietyllä alalla.
- 126 Tästä seuraa, että tätä poikkeussäännöstä on tulkittava siten, että se koskee ainoastaan ennen 1.1.1958 tai, liittyneiden valtioiden osalta, ennen liittymispäivää tehtyjä sopimuksia.
- 127 Näin ollen SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa ei sovelleta Saksan ja Yhdysvaltojen väliseen luovutussopimukseen.

Tosiseikkojen samuus

- 128 Jotta voidaan antaa vastaus, joka olisi mahdollisimman hyödyllinen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, on vielä muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan arvioitaessa, onko kyseessä perusoikeuskirjan 50 artiklassa tarkoitettu sama rikkominen, merkityksellinen kriteeri on tapahtuneiden tekojen samuus, ymmärrettynä joukkona konkreettisia ja toisiinsa erottamattomasti liittyviä seikkoja, jotka ovat johtaneet kyseisen henkilön lainvoimaiseen vapauttamiseen tai tuomitsemiseen. Tässä artiklassa kielletään siis määräämistä useita luonteeltaan rikosoikeudellisia seuraamuksia samoista teoista tässä tarkoituksessa vireille pantujen eri menettelyjen päätteeksi (tuomio 22.3.2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 129 Näin ollen saman rikoksen olemassaolo edellyttää, että tapahtuneet teot ovat samat. Ne bis in idem -periaatetta ei sitä vastoin sovelleta, kun kyseessä olevat teot eivät ole samoja vaan ainoastaan samankaltaisia (tuomio 22.3.2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, 36 kohta).
- 130 Tapahtuneiden tekojen samuudella on nimittäin ymmärrettävä tarkoitettavan sellaisten konkreettisten olosuhteiden kokonaisuutta, jotka johtuvat pääosin samoista tapahtumista siltä osin kuin niissä on kyse samasta tekijästä ja ne liittyvät erottamattomasti toisiinsa ajallisesti ja alueellisesti (tuomio 22.3.2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, 37 kohta).
- 131 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee yhtäältä, että pääasiassa kyseessä oleva luovutuspyyntö koskee rikoksia, jotka HF:n väitetään tehneen vuoden 2008 syyskuun ja vuoden 2013 joulukuun välisenä aikana. Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että teot, joista HF on saanut lainvoimaisen tuomiolla Sloveniassa, ovat samat kuin tässä luovutuspyynnössä tarkoitettut teot, siltä osion kuin siinä kuvataan vuoden 2010 kesäkuuhun saakka tehtyjä rikoksia. Se toteaa näin ollen, että slovenialaisten tuomioistuinten antama tuomio kattaa vain osan niistä teoista, joita luovutuspyyntö koskee.
- 132 Nyt käsiteltävässä asiassa esitetty kysymys perustuu oletamaan, jonka mukaan luovutuspyynnössä tarkoitettut teot ovat samat kuin ne, joista toisen jäsenvaltion tuomioistuimet ovat jo antaneet lainvoimaisen tuomion.
- 133 Tässä yhteydessä on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, joka on yksin toimivaltainen lausumaan tosiseikoista, ei unionin tuomioistuimen, on määritettävä, ovatko pääasiassa kyseessä olevan luovutuspyynnön kohteena olevat tosiseikat samat kuin ne, joista Slovenian tuomioistuimet ovat antaneet lainvoimaisen tuomion (ks. analogisesti tuomio 28.9.2006, Gasparini ym., C-467/04, EU:C:2006:610, 56 kohta ja tuomio 22.3.2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, 38 kohta). Unionin tuomioistuin voi kuitenkin esittää mainitulle tuomioistuimelle unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja tekojen samuuden arvioinnin osalta (ks. vastaavasti tuomio 22.3.2022, Nordzucker ym., C-151/20, EU:C:2022:203, 42 kohta).
- 134 Kun otetaan huomioon edellä 128–130 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, on täsmennettävä yhtäältä, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa, luettuna perusoikeuskirjan 50 artiklan valossa, tarkoitettu ne bis in idem -periaate ei voi olla esteenä luovuttamiselle sellaisten rikosten osalta, joihin asianomaisen henkilön väitetään syyllistyneen ja joiden tosiseikat sijoittuvat pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion tuomioistuimen arvioiden mukaan sen käytettävissä oleva asiakirja-aineiston perusteella sen ajanjakson ulkopuolelle, jonka toisen jäsenvaltion tuomioistuin on ottanut huomioon tuomiossaan.
- 135 Toisaalta ne bis in idem -periaate ei voi kattaa mahdollisia luovutuspyynnössä tarkoitettuja rikoksia, jotka siitä huolimatta, että ne on tehty kyseisessä tuomiossa huomioon otetun ajanjakson aikana, koskevat muita kuin mainitun tuomion kohteena olleita konkreettisia tekoja (ks. vastaavasti tuomio 16.11.2010, Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, 50 kohta).
- 136 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 50 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion viranomaiset luovuttavat kolmannen valtion kansalaisen toiseen kolmanteen valtioon, jos yhtäältä tämä kansalainen on jo tuomittu lainvoimaisesti toisessa jäsenvaltiossa samoista teoista

kuin ne, joita luovutuspyyntö koskee, ja hän on suorittanut tuomiossa määrätyn rangaistuksen ja toisaalta luovutuspyyntö perustuu kahdenväliseen luovutussopimukseen, jolla rajoitetaan ne bis in idem -periaatteen ulottuvuus pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa annettuihin tuomioihin.

Oikeudenkäyntikulut

- 137 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14.6.1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Schengenissä 19.6.1990 ja joka tuli voimaan 26.3.1995, sellaisena kuin se on muutettuna 26.6.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 610/2013, 54 artiklaa, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklan kanssa,

on tulkittava siten, että

se on esteenä sille, että jäsenvaltion viranomaiset luovuttavat kolmannen valtion kansalaisen toiseen kolmanteen valtioon, jos yhtäältä tämä kansalainen on jo tuomittu lainvoimaisesti toisessa jäsenvaltiossa samoista teoista kuin ne, joita luovutuspyyntö koskee, ja hän on suorittanut tuomiossa määrätyn rangaistuksen ja toisaalta luovutuspyyntö perustuu kahdenväliseen luovutussopimukseen, jolla rajoitetaan ne bis in idem -periaatteen ulottuvuus pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa annettuihin tuomioihin.

Allekirjoitukset